

УДК 371.13:004

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Чекан Оксана Іванівна
м.Мукачево

У статті визначено, представлено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій. Проаналізовано дослідження щодо проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти та застосування комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу. Уточнено сутність понять «педагогічні умови», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність». Визначено основні чинники підтримки навчального процесу за допомогою комп'ютерно-орієнтованих завдань. Акцентовано увагу на основні проблеми застосування комп'ютерних засобів навчання.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійна компетентність, комп'ютерні технології, інформаційні технології, педагогічні умови.

Постановка проблеми. В умовах розбудови української держави, глибоких і динамічних перетворень, що відбуваються в усіх сферах нашого суспільства, суттєвих змін зазнає і система освіти. Стратегію змін у системі професійної освіти в Україні чітко викладено у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» щодо впровадження комп'ютерних технологій навчання та підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Підготовка спеціалістів із вищою освітою вимагає підвищення їхнього загального рівня інформатизації, оволодіння ними інформаційно-комунікаційними технологіями та сучасними методами навчання, засобами комп'ютерних технологій, інтелектуальних та алгоритмічних комп'ютерних технологій у навчальному процесі, де ефективно формуються інформатичні вміння і навички та розв'язується низка інших дидактичних завдань.

Аналіз актуальних досліджень. Застосування комп'ютерних технологій у навчанні досліджувалось у працях В.Безпалька, Л.Буркова, А.Давиденко, М.Жалдака, В.Лаптева, А.Марона, Є.Кузнєцова, І.Румянцева,

Ю.Машбиця, А.Єршова, Я.Ваграменко та інших. Водночас рівень підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в галузі комп'ютерних технологій ще не відповідає сучасним вимогам суспільства і не забезпечує студентів обсягом знань та вмінь, що необхідні для майбутньої фахової діяльності з навчання дошкільників комп'ютерної грамоти. Професійна компетентність сучасного фахівця дошкільної освіти є складним багатоконпонентним поняттям, що передбачає і оволодіння комп'ютерними технологіями.

У вітчизняній та зарубіжній педагогіці проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти розглядалась у роботах Л.Артемової, Г.Беленької, А.Богущ, С.Будака, Н.Гавриш, В.Нестеренко, Т.Степанової та інших. Вчені визначили чинники ефективного формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, як-от: усвідомлення суспільного та соціального значення феномена «компетентність» та необхідності її формування; врахування ціннісних професійних орієнтацій, потреб і запитів дітей; осмислення, засвоєння змісту предметів, творче використання наявних знань, доведення до досконалості професійних умінь, навичок, операцій у сучасних умовах, розвиток професійних здібностей і високої кваліфікації фахівця, його професійної мобільності, готовності до інноваційної діяльності, творчого зростання.

Мета: визначити, представити й обґрунтувати педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій.

Завдання:

1. Уточнити сутність понять «професійна компетентність», «компетентність», «компетенція», «педагогічні умови».
2. Визначити та представити педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій.
3. Обґрунтувати педагогічні умови формування профе-

сійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій.

Виклад основного матеріалу. Учені (Н.Бібік, О.Савченко) визначають компетентність у навчанні як «коло питань, у яких людина добре розуміється, які вона набуває не тільки під час вивчення предмета, а й за допомогою засобів неформальної освіти внаслідок впливу середовища» і розглядають її як «особистісну якість, інтегровану здатність особистості, яка охоплює не тільки знання, вміння, навички, а й попередній досвід, цінності, ставлення, які можуть цілісно реалізуватися тільки в процесі конкретної навчальної ситуації» [4]. Компетенція (Н.Бібік, А.Богуш) тлумачиться як наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки дитини, це її вміння, навички, знання, це не особистісна якість. Ознакою компетенції є освітні галузі, змістові лінії. Набуті компетенції є складовою сформованих компетентностей [3]. Професійна компетентність - здатність вирішувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і вмінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей [2]. Під педагогічними умовами розуміємо відповідні сприятливі обставини, які дозволяють ефективно реалізувати досліджуване явище.

У дослідженні педагогічними умовами виступили:

- інформатизація викладання фахових дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ;
- наявність відповідного інформаційного середовища на факультетах дошкільної освіти ВНЗ;
- індивідуалізація та інтенсифікація використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі ВНЗ.

Першою педагогічною умовою обрано інформатизацію викладання фахових дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Аналіз розвитку освітньої системи показує, що реалізація принципів сучасної освіти відбувається в процесі впровадження в цю систему сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Фактично під впливом цих технологій складається принципово нова освітня система, в якій долаються обмеженості традиційної системи освіти. Так, О.Філатов розуміє інформатизацію освіти як: комплекс заходів, пов'язаних із насиченням освітньої системи інформаційними засобами, інформаційними технологіями та інформаційною продукцією; методологію і стратегію вдосконалення відбору змісту методів і організаційних форм навчання, орієнтованих на розвиток особистих як навчаються, їх інтелектуального потенціалу, ефективну підготовку їх до життя та професійної діяльності в «інформаційному суспільстві» [5]. Науковий підхід до вирішення проблем інформатизації освіти, – відзначає А. Андреев, – ставить найближчою метою інформатизації завдання оволодіння тими, хто навчається, комплексом знань навиків, умінь, виховання якостей особистості, що забезпечують успішне виконання завдань професійної діяльності та комфортне існування в умовах інформаційного суспільства» [1]. Аналіз науково-методичної літератури з проблем інформатизації освіти (Б.Гершунський, Я.Ваграменко, М.Лапчик, І.Роберт, М.Швецький, В.Лаптев та інші) та практики застосування засобів інформаційних технологій у вищій школі у підготовці фахівців показує, що особливості їхньої професійної діяльності пов'язані, насамперед, з різного роду аспектами інформаційної діяльності та інформаційної взаємодії, у тому числі в рамках процесу вивчення нових предметів в умовах інформатизації освіти. Аналіз результатів навчання із дисциплін, що

спрямовані на формування інформаційної компетентності майбутніх вихователів, дозволив дійти висновку, що студенти найбільше підготовлені до проведення занять із використанням стандартних офісних програм, що є частиною фактографічних технологій. Поглиблене вивчення технологій формування первинного інформаційного масиву навчально-виховного закладу, що є основним завданням фактографічних технологій в цьому контексті вимагає використання комп'ютерних технологій в системі професійно-фахової підготовки майбутніх вихователів.

Другою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій виступило – наявність відповідного інформаційного середовища на факультетах дошкільної освіти. Структура та методика використання комп'ютерних технологій, що використовують офісні пакети, достатньо досліджена в педагогічній літературі. Згідно технологічного циклу опрацювання інформації офісні пакети використовуються для первинної обробки інформації, створення інформаційного контенту, формування первинних інформаційних масивів. Важливим джерелом формування інформаційного середовища є Інтернет ресурси. Уміння адаптувати ресурси світової мережі до вимог навчально-виховного закладу – одна із важливих складових професійної компетентності майбутнього вихователя. Компонентом інформаційної культури майбутнього вихователя дітей дошкільного віку є вміння використовувати програмні пакети призначені для створення мультимедійних проектів. Зазначені напрями інфологічної діяльності в сукупності з достатнім рівнем інформаційної культури створюють передумови для формування адекватного інформаційного середовища як для студентів ВНЗ, так і для сучасного дошкільного навчального закладу. Інформаційний простір, на якому формується навчально-виховна робота із дошкільнятами, достатньо широко представлений у видавничій та поліграфічній спеціалізованій продукції. Ідея комп'ютерного портфоліо для дошкільнят акумулює напрацювання педагогічної науки та інтегрує їх у педагогічні комплекси. Синтетичний аналіз педагогічних напрацювань, реалізований у педагогічній пресі та навчальних комплексах вихователів новаторів дозволив виокремити такі складові портфоліо дитини: навчально-презентаційні матеріали; засоби моделювання ситуацій; розвивальні ігри. Педагогічні вимоги до процесу виховання дітей дошкільного віку передбачають активну участь у цьому процесі батьків та сімейного середовища. В значній мірі результативність навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі, залежить від ефективності роботи сімейного середовища. Уміння організувати і направляти роботу з батьками - одна із важливих професійних компетентностей вихователя. Правильно організоване опрацювання даних, з використанням комп'ютерних технологій, дозволяє перетворити їх на нові знання, що будуть використані в системі управління підвищуючи ефективність діяльності навчального закладу. Актуальними завданням з формування професійної компетентності майбутніх вихователів засобами КТ є ведення аналітичної та управлінської діяльності з використанням комп'ютерних програм. Найбільш ефективною організаційною формою проведення аналізу в умовах дошкільного навчального закладу є створення спеціалізованих автоматизованих робочих місць об'єднаних локальною мережею. Вивчення окремих функцій управлінської інформаційної системи і доведення їх до кваліфікаційних компетентностей вихователя, через використання комп'ютерних технологій – оптимальний шлях підготовки спеціаліста дошкільного за-

кладу до роботи в умовах інформаційного суспільства.

Наступною педагогічною умовою формування професійної компетентності засобами КТ було обрано індивідуалізацію та інтенсифікацію навчання студентів. Проблема індивідуалізації навчання досліджувалася багатьма вченими (Н. Бочанова, В. Давидов, П. Гальперін, М. Малков, Т. Лісовська, Т. Степанова та ін.). Під індивідуалізацією професійної підготовки майбутніх вихователів до використання КТ у роботі з дітьми дошкільного віку розуміємо таку організацію навчального процесу студентів, яка передбачає реалізацію принципу індивідуального підходу до кожного студента щодо оволодіння ним комп'ютерними технологіями. Індивідуалізація навчання майбутніх вихователів КТ залежить насамперед від наявності як індивідуальних комп'ютерів так і інформаційно-комп'ютерного середовища навчального закладу, а також попередньої підготовки студентів, їхньої мотивації щодо подальшої професійної діяльності, рівня початкової інформативної культури. Індивідуалізація навчання передбачала розробку індивідуальних комп'ютерних проєктів, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю в ДНЗ, а також самостійну роботу в цьому напрямі. Інтенсифікацію процесу формування

професійної компетентності у майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами КТ розуміємо як найбільш продуктивну, посилену роботу щодо оволодіння студентами комп'ютерними технологіями. Інтенсивне оволодіння інформацією, формування алгоритмізованих способів діяльності у процесі роботи з різними комп'ютерними програмами сприяє розвитку творчого мислення, ініціативності, зацікавленості в самостійній розробці програм і проєктів засобами КТ як для навчальної діяльності у виші, так і для майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних технологій: інформатизація викладання фахових дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ; наявність відповідного інформаційного середовища на факультетах дошкільної освіти ВНЗ; індивідуалізація та інтенсифікація використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі ВНЗ. Означені педагогічні умови було задіяно в єдності у цілісному навчально-виховному процесі щодо озброєння студентів новими комп'ютерними технологіями.

Література та джерела

1. Андреев А.А. Компьютерные и телекоммуникационные технологии в сфере образования [Текст] / А.А.Андреев // Школьные технологии. – 2001. – № 3. – С. 154-170
2. Бєленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу [Текст]: монографія / Г.В.Бєленька. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 320 с.
3. Богуш А.М. Комунікативно-мовленнєвий супровід становлення україномовної особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти півдня України [Текст]: навч. посіб. / А.М.Богуш, О.С.Трифоновна, О.І.Кисельова; під заг. ред. А.М.Богуш. – Одеса: Лерадрук, 2013. – 241 с.
4. Ожегов С.И. Словарь русского языка [Текст]: около 60000 слов и фразеолог. выражений / С.И.Ожегов; под общ. ред. Л.И.Скворцова. – 25-е изд., испр. и доп. – М.: Оникс: Мир и Образование, 2006. – 973 с.
5. Филатов О.К. Информатизация технологий обучения в высшей школе [Текст] / О.К.Филатов. – М., 2001. – 283 с.

В статье определены, представлены и обоснованы педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей детей дошкольного возраста средствами компьютерных технологий. Проанализированы исследования по проблеме формирования профессиональной компетентности будущих специалистов дошкольного образования и применения компьютерных технологий в учебно-воспитательном процессе дошкольного учебного заведения. Уточнено сущность понятий «педагогические условия», «компетентность», «компетенция», «профессиональная компетентность». Определены основные факторы поддержки учебного процесса с помощью компьютерно-ориентированных задач. Акцентировано внимание на основные проблемы применения компьютерных средств обучения.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, профессиональная компетентность, компьютерные технологии, информационные технологии, педагогические условия.

The article outlines, presents and justifies pedagogical conditions of professional competence of teachers of preschool children by means of computer technology. Analysis of research on the problem of formation of professional competence of preschool education specialists has been conducted and application of computer technologies in educational process in kindergartens has been proposed. The essence of concepts of "pedagogical conditions", "competence", "competency", "professional competence" has been disclosed. The main factors supporting the learning process by using computer-oriented tasks have been defined. Attention has been focused on the main problems of computer learning tools.

Key words: competence, competency, professional competence, computer technologies, information technologies, pedagogical conditions.